

VAI TRÒ CỦA HOA KỲ ĐỐI VỚI NGOẠI THƯƠNG VIỆT NAM (2010 -2017)**Nguyễn Thị Thùy Dung^{1*}, Dan Vataman^{2**}**¹Nghiên cứu sinh, Đại học Ovidius, Constanta, Romania²Giáo sư, Đại học Ovidius, Constanta, Romania

*Email: ntthuydung108@gmail.com

**Email: vataman.dan@gmail.com

*Ngày nhận bài: 29/5/2018; ngày hoàn thành phản biện: 5/6/2018; ngày duyệt đăng: 8/6/2018***TÓM TẮT**

Trong lịch sử quan hệ quốc tế toàn cầu và khu vực, quan hệ Hoa Kỳ - Việt Nam mang những sắc thái riêng rất đáng chú ý. Hiện nay, theo nhận định của một số nhà nghiên cứu, quan hệ với Hoa Kỳ được Việt Nam xác định là mối quan tâm lớn nhất và quan trọng nhất xét về nhiều mặt. Từ năm 1995, hai nước đã từng bước vượt qua quá khứ “không vui” để tiến tới bình thường hóa quan hệ trên các lĩnh vực và kể từ thời điểm đó đến nay, quan hệ Việt - Mỹ đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể trên mọi lĩnh vực, trong đó có hợp tác thương mại. Trong khuôn khổ bài báo này, trên cơ sở trình bày khái quát về tình hình trao đổi thương mại giữa Việt Nam và Hoa Kỳ, các tác giả đánh giá sự tác động của đối tác Hoa Kỳ đối với hoạt động thương mại của Việt Nam trong giai đoạn 2010 - 2017.

Từ khóa: Quốc gia Việt Nam; Vai trò của Hoa Kỳ; Hợp tác thương mại; Thương mại song phương; Xu thế hội nhập.

1. MỞ ĐẦU

Hợp tác thương mại Việt Nam - Hoa Kỳ là một trong những nội dung chính yếu trong chính sách ngoại thương của Việt Nam. Trong bối cảnh hiện tại, Hoa Kỳ không những là đối tác quan trọng đối với Việt Nam, mà việc Hoa Kỳ cố gắng khẳng định sự hiện diện của mình tại châu Á cũng được xem là một yếu tố có lợi cho Việt Nam. Vào những năm gần đây, vấn đề này đã và đang được nhiều nhà khoa học, chuyên gia quan tâm nghiên cứu...

2. NỘI DUNG

2.1. Tổng quan tình hình hợp tác thương mại giữa Việt Nam và Hoa Kỳ

Sau một thời gian nỗ lực bình thường hóa quan hệ từ cả hai phía, Việt Nam và Hoa Kỳ tiến tới thiết lập quan hệ ngoại giao song phương từ năm 1995. Từ đó đến nay, lãnh đạo hai nước có nhiều cuộc viếng thăm cấp cao và kí kết các hợp tác trên nhiều lĩnh vực khác nhau giữa hai nhà nước, trong đó có những thỏa thuận thuộc lĩnh vực thương mại. Trải qua một thời gian dài đàm phán cho việc ký kết hiệp định quan hệ thương mại, đến năm 1999 giữa Việt Nam và Hoa Kỳ đã đạt được những kết quả cần thiết. Trong tài liệu *"Hearing before the subcommittee on trade of the committee on ways and means house of representatives one hundred sixth congress second session"* đã khẳng định: *"Đối với hiệp định thương mại song phương giữa Hoa Kỳ và Việt Nam, đại diện Thương mại Hoa Kỳ đã tuyên bố vào tháng 7 năm 1999 rằng họ đã đạt được thỏa thuận về nguyên tắc với Việt Nam. Thỏa thuận này được cho là có phạm vi toàn diện và bao gồm việc tiếp cận thị trường, thương mại dịch vụ, tài sản trí tuệ và đầu tư"*¹.

Năm 2000, Hiệp định hợp tác thương mại giữa Việt Nam và Hoa Kỳ đã được kí kết tại Washington. Trong bản hiệp định ghi rõ cả hai bên mong muốn thiết lập và phát triển quan hệ kinh tế và thương mại bình đẳng cùng có lợi trên cơ sở tôn trọng độc lập, chủ quyền của nhau². Đồng thời giữa Việt Nam - Hoa Kỳ thỏa thuận về các mối quan hệ kinh tế, thương mại và việc bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ là những nhân tố quan trọng, cần thiết cho việc tăng cường các mối quan hệ song phương giữa hai nước; và tin tưởng rằng, một hiệp định về quan hệ thương mại giữa các bên sẽ phục vụ tốt nhất cho lợi ích chung của các bên³. Với những quy định được soạn thảo rất cụ thể dành cho tất cả các lĩnh vực thương mại, tạo cơ sở pháp lý cho hai nước tăng cường quan hệ hợp tác thương mại. Bên cạnh đó, nhiều cuộc viếng thăm cấp cao cấp nhà nước, cấp bộ ngành được xúc tiến và đạt được nhiều thỏa thuận quan trọng. Ngày 31/5/2017, tại Nhà Trắng, Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam Nguyễn Xuân Phúc đã có cuộc hội đàm với Tổng thống Hợp chúng quốc Hoa Kỳ Donald Trump đề ra lộ trình cho quan hệ Việt Nam - Hoa Kỳ, dựa trên những động

---

¹ Hearing before the subcommittee on trade of the committee on ways and means house of representatives one hundred sixth congress second session, washington: 2001, trang 15.

Nguyễn văn: *"With respect to the bilateral trade agreement between the United States and Vietnam, the U.S. Trade Representative announced in July, 1999, that it had reached an agreement in principle with Vietnam. The agreement is reportedly comprehensive in scope and generally covers market access, trade in services, intellectual property and investment"*.

² Hiệp định: giữa cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Hợp chúng quốc Hoa Kỳ về quan hệ thương mại, kí ngày 13/07/2000 tại Washington, Hoa Kỳ.

³ Hiệp định: Giữa cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và hợp chúng quốc hoa kỳ về quan hệ thương mại, kí ngày 13/07/2000 tại Washington, Hoa Kỳ.

lực tích cực của quan hệ đối tác toàn diện giữa hai nước.⁴ Trong cuộc hội đàm, hai bên khẳng định tầm quan trọng của việc thúc đẩy thương mại song phương và tạo môi trường thuận lợi cho các doanh nghiệp hai bên, đặc biệt thông qua việc triển khai có hiệu quả Hiệp định khung về thương mại và đầu tư để xử lý các vấn đề trong quan hệ Việt Nam - Hoa Kỳ trên tinh thần xây dựng⁵. Đây có thể xem là một hiệp định quan trọng đối với vấn đề hợp tác thương mại quốc tế của Việt Nam. Việc ký kết hiệp định này “vừa là kết quả vừa tạo thêm điều kiện để tiếp tục triển khai chính sách đối ngoại độc lập, tự chủ, đa dạng hoá, đa phương hoá và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam. Chắc chắn Hiệp định sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc mở rộng hơn nữa quan hệ kinh tế - thương mại giữa hai nước, cho phép tăng nhanh kim ngạch trao đổi thương mại không chỉ với Mỹ mà cả với các nước khác, đồng thời cũng tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp Mỹ tham gia vào các hoạt động kinh tế ở Việt Nam”⁶. Đó chính là điều kiện cần và đủ cho việc tăng cường quan hệ hợp tác thương mại đạt được nhiều thành tựu. Trong giai đoạn 2010 - 2016, kim ngạch trao đổi thương mại giữa hai nước đạt được những con số đáng kể. Đặc biệt, với những con số liên tục tăng qua các năm từ 2010 đến 2016, thể hiện một sự tăng trưởng ổn định trong hợp tác trao đổi thương mại giữa hai nước Việt Nam và Hoa Kỳ. Cụ thể được thể hiện qua bảng số liệu sau:

Bảng 1. Kim ngạch xuất nhập khẩu (XNK) giữa Việt Nam và Hoa Kỳ trong những năm vừa qua

Đơn vị: tỷ USD

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Xuất Khẩu	14,238	16,927	19,667	23,869	28,655	33,479	38,5
Nhập Khẩu	3,766	4,529	4,827	5,231	6,284	7,795	7,8
Xuất Nhập Khẩu	18,004	21,456	24,494	29,100	34,939	41,275	46,3

Nguồn: Trương Minh Huệ, Hồ sơ thị trường Mỹ năm 2016, tài liệu PDF, Tổng Cục Hải quan (từ năm 2010 đến năm 2015), trang 8, Quan hệ thương mại Việt Nam - Hoa Kỳ và những dự báo, <http://kinhhtedothi.vn/quan-he-thuong-mai-viet-nam-hoa-ky-va-nhung-du-bao-272648.html>. (năm 2016).

Số liệu Thống kê Hải quan cho thấy, trong năm 2016, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam và Hoa Kỳ đạt 46,3 tỷ USD, tăng 12.1 % so với năm 2015. Trong khoảng thời gian 7 năm từ 2010 đến 2016 đã tăng 157%, như vậy bình quân mỗi năm tăng 22,4%. Kết quả trao đổi thương mại giữa hai nước tăng trưởng khá nhanh. Các mặt hàng xuất khẩu chính của Việt Nam sang Hoa Kỳ chủ yếu là dệt may, giày

⁴ Tuyên bố chung giữa Hợp chúng quốc Hoa Kỳ và Việt Nam – 2017, <https://vn.usembassy.gov/vi/20170601-tuyen-bo-chung-giua-ho%CC%A3p-chung-quoc-hoa-ky-va-viet-nam/>

⁵ Tuyên bố chung giữa Hợp chúng quốc Hoa Kỳ và Việt Nam – 2017, <https://vn.usembassy.gov/vi/20170601-tuyen-bo-chung-giua-ho%CC%A3p-chung-quoc-hoa-ky-va-viet-nam/>

⁶Đại học Kinh tế quốc dân, Hiệp định thương mại Việt- Mỹ với vấn đề xuất khẩu hàng hoá của Việt Nam sang Mỹ, Tài liệu PDF, trang 22.

Vai trò của Hoa Kỳ đối với ngoại thương Việt Nam (2010 -2017)

dép, đồ gỗ, điện tử, thủy sản, máy móc thiết bị, phụ tùng, túi xách, điện thoại và linh kiện và nhiều mặt hàng nông sản khác. Các mặt hàng nhập khẩu chính từ Mỹ gồm máy vi tính, sản phẩm linh kiện điện tử, máy móc thiết bị, dụng cụ, phụ tùng, phương tiện vận tải và phụ tùng...

Có thể thấy, kể từ khi hai nước chính thức kí hiệp định hợp tác thương mại, cả Hoa Kỳ và Việt Nam luôn coi nhau là đối tác quan trọng, kết quả trao đổi giữa hai nước liên tục tăng. Kết quả đó đã tác động không nhỏ đến sự phát triển kinh tế của Việt Nam. Đồng thời, việc tăng cường quan hệ hợp tác thương mại này còn giúp Việt Nam mở thuận lợi trong quá trình hội nhập quốc tế.

2.2. Vai trò của Hoa Kỳ đối với hoạt động ngoại thương Việt Nam

Hoa Kỳ là một quốc gia có nền kinh tế đứng đầu trên thế giới trên nhiều phương diện, lĩnh vực. Hiện nay, Hoa Kỳ là một đối tác quan trọng đối với Việt Nam. Trong hoàn cảnh hiện tại, hợp tác thương mại với Hoa Kỳ có một ý nghĩa rất lớn. Bởi vì, trong xu thế hội nhập hiện nay, việc tăng cường hợp tác với Hoa Kỳ không những góp phần làm thay đổi nền kinh tế Việt Nam, mà còn giúp Việt Nam đạt được lợi ích khác về kinh tế, chính trị trong xu thế hội nhập.

Sau Chiến tranh lạnh, Hoa Kỳ từng bước thiết lập được vị trí dẫn đầu thế giới về kinh tế và có tầm ảnh hưởng lớn tới nhiều quốc gia trong khu vực. Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng Cộng sản Việt Nam nhận định “*chúng ta đã bỏ lỡ cơ hội bình thường hóa quan hệ với Mỹ*”⁷, từ đó quán triệt đường lối “*chúng ta cần có chính sách đối mới toàn diện với Mỹ đối với Mỹ*”⁸. Tuy nhiên, việc thiết lập bình thường hóa quan hệ thương mại giữa Hoa Kỳ và Việt Nam là một nội dung quan trọng nhưng lại mất rất nhiều thời gian, công sức và giấy mực trong quá trình đàm phán. Mãi đến năm 2000, sau nhiều cuộc tiếp xúc cả hai nước mới đi đến được thỏa thuận chung về hợp tác thương mại. Đối với Việt Nam đây được xem là một bước đột phá trong chính sách “*ngoại thương*”. Từ khi chính thức thiết lập quan hệ thương mại với Hoa Kỳ, quốc gia này nhanh chóng xác lập một vị trí quan trọng đối với hoạt động ngoại thương của Việt Nam. Vị trí đó được thể hiện trên những khía cạnh chủ yếu sau:

Trước hết, cần khẳng định Hoa Kỳ có vai trò lớn đối với sự gia tăng kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam hiện nay.

Hiện nay Việt Nam đặt quan hệ thương mại với hơn 200 quốc gia và vùng lãnh thổ (tính đến tháng 3/2017). Mặc dù đến năm 2000, Hoa Kỳ mới chính thức trở thành đối tác thương mại của Việt Nam, nhưng quốc gia này đã sớm đóng vai trò quan trọng trong hoạt động trao đổi thương mại quốc tế của Việt Nam. Hoa Kỳ là một thị trường

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam (1987), *Văn kiện Đại hội VI*, Nxb Sự thật, Hà Nội. tr.99.

⁸ Nguyễn Xuân Sơn, Nguyễn Văn Du (chủ biên) (2006), *Chiến lược đối ngoại của các nước lớn và quan hệ với Việt Nam trong hai thập niên đầu thế kỷ XXI*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr.205.

quan trọng trao đổi thương mại của Việt Nam, bao gồm cả xuất lẫn nhập khẩu. Bên cạnh là thị trường xuất khẩu lí tưởng cho thương mại quốc tế Việt Nam, Hoa Kỳ còn là thị trường nhập khẩu hàng hóa quan trọng của Việt Nam. Đến tháng 4/2017 đạt 767 triệu USD, giảm 2,6% so với tháng trước, đưa kim ngạch nhập khẩu hàng hóa có xuất xứ Hoa Kỳ trong 4 tháng/2017 đạt hơn 3,02 tỷ USD, tăng 22% so với cùng kỳ năm trước, chiếm 4,7% trong tổng kim ngạch nhập khẩu của cả nước⁹.

Trong những năm gần đây, Hoa Kỳ liên tiếp là đối tác thương mại đem lại thặng dư lớn nhất cho Việt Nam trong nhiều năm liền. Cán cân thương mại hàng hóa Việt Nam - Hoa Kỳ trong tháng 4/2017 đạt thặng dư gần 3,04 tỷ USD, qua đó đưa cán cân thương mại hàng hóa Việt Nam - Hoa Kỳ trong 4 tháng/2017 đạt hơn 9,42 tỷ USD, bằng 75,7% tổng kim ngạch xuất khẩu¹⁰. Tính đến hết tháng 4/2017, tổng kim ngạch thương mại hai chiều đạt gần 15,47 tỷ USD, tăng 11% so với cùng kỳ 2016, tương ứng tăng gần 1,55 tỷ USD. Xuất nhập khẩu Việt Nam - Hoa Kỳ hiện chiếm 12,3% tổng kim ngạch xuất nhập khẩu của Việt Nam¹¹. Với thị trường xuất khẩu lớn, cơ cấu sản phẩm đa dạng như các sản phẩm dệt may, giày dép các loại, sản phẩm gỗ, hàng thủy sản, máy móc, thiết bị, dụng cụ, phụ tùng, máy vi tính, sản phẩm điện tử, linh kiện, túi xách, vali, mũ, ô dù, cà phê, sản phẩm tư thếp...¹² Những kết quả đạt được đã tạo ra sự tác động không nhỏ đến nền kinh tế của Việt Nam nói chung và hoạt động thương mại nói riêng. So sánh với giá trị trao đổi ngoại thương Việt Nam với một số đối tác truyền thống như Trung Quốc đạt hơn 58.6 tỷ USD (2014), 66.6 tỷ USD (2015), 44.6 tỷ USD (2016)¹³, với Đức đạt 2.570.883 triệu USD (2012), 2.641.900 triệu USD (2013), 1.568.346 USD (2014)¹⁴... Với Hoa Kỳ đạt đến con số trên 46 tỷ USD đến năm 2016, đủ để chứng minh vị thế quan trọng của Mỹ đối với hoạt động ngoại thương của Việt Nam.

Trong 60 quốc gia lãnh thổ có quan hệ thương mại với Việt Nam, ngoài việc là một thị trường đem lại giá trị thặng dư cao cho Việt Nam, Hoa Kỳ còn là một thị trường tiêu thụ rộng lớn với diện tích 9.826.630 km²¹⁵. Hoa Kỳ là quốc gia có tổng diện tích lớn thứ ba hoặc thứ tư trên thế giới sau Nga và Trung Quốc¹⁶. Bên cạnh đó Hoa Kỳ còn là đất nước có dân số đông, "324.575.380 (2017) trong đó da đen 12,85%, da trắng

⁹ Hoa Kỳ là thị trường nhập khẩu hàng hóa lớn nhất của Việt Nam, <http://www.vnmedia.vn/kinh-te/201706/hoa-ky-la-thi-truong-nhap-khau-hang-hoa-lon-nhat-cua-viet-nam-569450/>

¹⁰ Tổng quan tình hình xuất nhập khẩu Việt Nam - Hoa Kỳ, <https://www.customs.gov.vn/Lists/TinHoatDong/ViewDetails.aspx?ID=25442&Category=Tin%20n%E1%B%95i%20b%E1%BA%ADt>

¹¹ Thái Bình, Thương mại Việt Nam- Hoa Kỳ tăng 43,5 lần, <https://baomoi.com/thuong-mai-viet-nam-hoa-ky-tang-43-5-lan/c/22417139.epi>

¹² Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.193.

¹³ Tổng Cục Hải quan, *Hồ sơ thị trường Trung Quốc năm 2016*. Tài liệu PDF 14.

¹⁴ Mutrap, *Báo cáo hồ sơ thị trường Đức*, năm 2015, tài liệu PDF. Trang 13.

¹⁵ Ban quan hệ quốc tế - VCCI, *Hồ sơ thị trường Hoa Kỳ*, Tài liệu PDF, Cập nhật 4/2016, tr.1.

¹⁶ https://vi.wikipedia.org/wiki/%C4%90%E1%BA%A1i_B%C3%ACnh_nguy%C3%AAAn_B%E1%BA%AFc_M%E1%BB%B9

Vai trò của Hoa Kỳ đối với ngoại thương Việt Nam (2010 -2017)

79,96%, gốc châu Á 4,43%, thổ dân da đỏ và Alaska 0,97%, thổ dân Hawaii và các hòn đảo ở Thái Bình Dương thuộc Hoa Kỳ 0,18%, các nhóm khác 1,61%”¹⁷. Theo đó là khả năng tiêu thụ lớn tại thị trường này. Đây cũng là một trong những nguyên nhân cốt lõi cho chúng ta hiểu tại sao mức độ hiệu quả trong quan hệ thương mại Việt Nam - Hoa Kỳ lại tiến triển nhanh như vậy. Chính vì vậy, càng ngày, Hoa Kỳ càng đóng vai trò quan trọng trong hoạt động ngoại thương của Việt Nam.

Thứ hai, ngoài trao đổi trực tiếp với Hoa Kỳ trong lĩnh vực ngoại thương, Hoa Kỳ còn là cầu nối quan trọng cho Việt Nam trong chính sách ngoại thương ở giai đoạn tiếp theo.

Điều này thể hiện ở lợi ích của mỗi quốc gia cần đạt được. Chắc chắn rằng, khi Việt Nam và Hoa Kỳ xích lại gần nhau thì mỗi bên đều có những tính toán riêng trong chính sách của mình cho phù hợp với tình hình mới. Việt Nam mục đích chính là để “gia tăng hội nhập”¹⁸. Như vậy, với chính sách hội nhập của Việt Nam, Hoa Kỳ giữ vị trí quan trọng bởi với tiềm lực kinh tế hùng mạnh, Hoa Kỳ có thể chi phối đến nhiều khu vực, các tổ chức trên thế giới có quan hệ với Việt Nam. Phù hợp với chính sách xoay trục về châu Á - Thái Bình Dương, Hoa Kỳ tích cực sử dụng tiềm lực vốn có của mình tham gia đến các tổ chức. “Hoa Kỳ dường như quan tâm đến các thể chế hơn là những hiệp định kinh tế (FTA), APEC vẫn là diễn đàn được Hoa Kỳ ưa chuộng cho hội nhập kinh tế khu vực và thương mại”¹⁹. Ngoài ra, Hoa Kỳ còn tích cực tham gia vào các tổ chức khác như Hiệp ước Hữu nghị và Hợp tác ở Đông Nam Á, tham gia đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP)... Với vị thế của Hoa Kỳ, nếu trong tương lai Việt Nam xây dựng thành công quan hệ đối tác chiến lược, hoặc cao hơn nữa là đối tác chiến lược toàn diện thì thông qua Hoa Kỳ, Việt Nam có thể tiếp cận với nhiều diễn hợp tác quốc tế. Chẳng hạn như TPP, TPP thật sự đang là một “bàn cờ quốc tế đan xen những tham vọng của những siêu cường bước vào thế kỷ XXI”²⁰. Hiện nay, Việt Nam đang nỗ lực mở rộng quan hệ quốc tế, mở rộng nhiều thị trường trong hoạt động ngoại thương. Bên cạnh đó, Hoa Kỳ đang cố gắng xoay trục, và Việt Nam chiếm một vị trí quan trọng trong việc xây dựng vị thế tại châu Á của Mỹ. “Nếu quan hệ với Mỹ được cải thiện theo hướng tăng cường mặt hợp tác sẽ giúp Việt Nam có điều kiện thuận lợi hơn để cải thiện và thúc đẩy quan hệ của Việt Nam với các nước khác; để nâng cao hơn vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế”²¹.

¹⁷ Ban quan hệ quốc tế - VCCI , *Hồ sơ thị trường Hoa Kỳ*, Tài liệu PDF, Cập nhật 4/2016, tr.1.

¹⁸ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.65.

¹⁹ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.70.

²⁰ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.72.

²¹ Hà Mỹ Hương, *Chính sách của Việt Nam với Mỹ và quan hệ Việt - Mỹ những năm đầu thế kỷ xxi: thực trạng và triển vọng*, Tài liệu VNH3.TB 17.272, tr.3.

Thứ ba, Hoa Kỳ có vai trò quan trọng đối với Việt Nam trong vấn đề hạn chế tầm ảnh hưởng thương mại từ Trung Quốc

Trong quan hệ hợp tác giữa hai quốc gia, ngoài những nguyên tắc độc lập, bình đẳng... thì nguyên tắc về lợi ích song phương luôn luôn là sự bất di bất dịch. Việc Việt Nam từng bước cố gắng bình thường hóa và phát triển quan hệ với Hoa Kỳ, hay việc Hoa Kỳ mở rộng các mối quan hệ với Việt Nam cũng xuất phát từ cơ sở lợi ích rất lớn. Có thể nói, việc Hoa Kỳ và Việt Nam bình thường hóa và hướng tới một đối tác chiến lược là một “hiện tượng lạ” trong thế kỷ XXI, bởi đó là hai quốc gia “cự thù” trong thế kỷ XX. Tuy nhiên, việc hai nước bỏ qua những mâu thuẫn xuất phát từ lịch sử để bắt tay nhau trên các diễn đàn quốc tế, ngoài tác động của xu thế toàn cầu, thì vấn đề lợi ích quốc gia là cốt lõi. Điều này cho thấy rằng, vị trí của Hoa Kỳ và Việt Nam trong chính sách hiện tại của mỗi quốc gia là rất quan trọng.

Khi Trung Quốc trỗi dậy như một “gã khổng lồ” sau “giấc ngủ dài” đã làm khuấy động cả thế giới và khu vực, bằng một chiến lược nhằm thay đổi vị thế của mình và “chỉnh sửa lại bản gốc” của trật tự thế giới hiện tại, điều này gây ảnh hưởng đến nhiều quốc gia trong khu vực. Việt Nam cũng chịu nhiều sự lệ thuộc trong hoạt động xuất nhập khẩu từ người láng giềng “khổng lồ” Trung Quốc. Về kinh tế, mặc dù Việt Nam và Trung Quốc đã xác lập đối tác chiến lược toàn diện lâu dài, nhưng thực tế giới cầm quyền Trung Quốc cũng có nhiều chính sách kiềm chế sự phát triển kinh tế của Việt Nam. Có thể thấy rằng “con đường” Hoa Kỳ “là một đại lộ hữu ích để Việt Nam đa dạng hóa quan hệ thương mại nhằm giảm sự phụ thuộc vào Trung Quốc. Để bảo vệ sự tự trị về chiến lược, Việt Nam không chỉ tranh thủ Hoa Kỳ, mà phải cố gắng thuyết phục các nước châu Á đang nổi”²². Trong con mắt của người Mỹ, Việt Nam là một đối tác quan trọng ở khu vực châu Á trong tình hình hiện tại. Trong khi Trung Quốc đang vươn mình và việc các đồng minh của Mỹ ở châu Á như Hàn Quốc, Nhật Bản, Singapore, Philippines đang cố gắng từng bước hạn chế sự ảnh hưởng Hoa Kỳ, thì Việt Nam trở thành một giải pháp trong việc hạn chế sức mạnh của Trung Quốc ở khu vực châu Á. Ngoài việc thu được nhiều lợi ích từ hợp tác thương mại với Hoa Kỳ thì Việt Nam có thể tận dụng vai trò, vị thế các nước lớn.

Việc sử dụng tầm ảnh hưởng về kinh tế để tạo sự ràng buộc đối với các quốc gia trong khu vực là một trong những sách lược của các nhà cầm quyền Trung Quốc. Mặc dù Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của Việt Nam, nhưng trong những năm gần đây, hai nước đang có nhiều căng thẳng do vấn đề Biển Đông. Với Việt Nam, Trung Quốc một mặt duy trì mối quan hệ là đối tác chiến lược, nhưng mặt khác cũng tạo ra sự lệ thuộc về kinh tế như tạo sức ép về thị trường đối với các sản phẩm của Việt Nam. Đồng thời, Trung Quốc cũng tỏ ra không hài lòng khi giá trị trao đổi thương mại

---

²² Ngô Xuân Bình (chủ biên), Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.138.

giữa Việt Nam và Hoa Kỳ vượt qua Trung Quốc. “Dù Trung Quốc là đối tác thương mại lớn nhất của Việt Nam, nhưng kim ngạch thương mại giữa Việt Nam và Hoa Kỳ lại tăng gấp 6 lần từ 2002 -2010 đạt 18.6 tỷ USD. Điều này không ngăn cản được Trung Quốc gây bất đồng đối với kinh tế khu vực”²³. Thế nhưng, nói như vậy không có nghĩa là Việt Nam sẽ quay lưng với Trung Quốc để chuyển sang Hoa Kỳ, với Việt Nam đó là một sự lựa chọn mới trong chính sách hội nhập hiện nay. Xét về lợi ích quốc gia thì việc tiếp tục tăng cường quan hệ thương mại với Trung Quốc vẫn là một điều cần thiết đối với Việt Nam. Tuy nhiên, việc lựa chọn tiến tới một quan hệ chiến lược đối với Hoa Kỳ của Việt Nam là một quyết định khó khăn đầu rằng sự lựa chọn này phù hợp với xu thế và lợi ích của Việt Nam. Đối với Việt Nam và các nước khu vực thì “với sự trỗi dậy “hòa bình” của Trung Quốc, các quốc gia khác trong khu vực lại càng cần thiết có sự hiện diện của Hoa Kỳ trong khu vực. Hoa Kỳ trở thành một đối tác “dễ chịu” và “đáng tin cậy” hơn so với Trung Quốc”²⁴.

Ngoài ra, ngoài việc tận dụng vị thế của Hoa Kỳ trong việc cân bằng với Trung Quốc Việt Nam có thể hạn chế được sức mạnh Trung Quốc trên Biển Đông khi Trung Quốc đang “gây hấn” làm cho khu vực Biển Đông trong đó có biển Việt Nam dậy sóng. Sự trùng hợp giữa chủ quyền biển đảo Việt Nam và một số quốc gia nằm ở Biển Đông, Hoa Kỳ cũng chứng tỏ sức mạnh của mình để bảo đảm các đường hàng hải quốc tế. Bởi vì: “Trong 16 tuyến đường thủy chiến lược toàn cầu mà Mỹ công khai tuyên bố phải kiểm soát, thì đã có 03 tuyến nằm ở khu vực Biển Đông, đó là eo biển Lombok, eo biển Sunda và eo biển Malacca”²⁵. Trong khi Trung Quốc đang từng bước biến “biển Đông sẽ trở thành ao nhà của Trung Quốc, ngăn cản tự do hàng hải”²⁶ với hiện trạng này là một hành động không thể chấp nhận được với một siêu cường như Hoa Kỳ. Việc tăng cường các mối quan hệ với các quốc gia ngoài đồng minh của mình tại châu Á có thể đang là giải pháp tối ưu của Hoa Kỳ. Chính vì vậy giới cầm quyền Hoa Kỳ khẳng định: “Riêng tại châu Á, Hoa Kỳ không chỉ tiếp tục duy trì sự hiện diện của lực lượng hải quân, mà còn tăng cường các mối quan hệ với các quốc gia đồng minh, từ Thái Lan, Philippines và mở rộng quan hệ nước khác như Indonesia, Việt Nam”²⁷. Việt Nam có thể “tận dụng vai trò vị thế các nước lớn” trong việc bảo vệ chủ quyền trên biển thông qua việc người Hoa Kỳ đảm bảo quyền hàng hải quốc tế mà Hoa Kỳ đã tuyên bố, có thể xem là một sự khôn ngoan của Việt Nam khi thực hiện tận dụng lợi ích của “siêu cường” trong khu vực

---

²³ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.137.

²⁴ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.110.

²⁵ Nguyễn Thanh Minh, *Chính sách của Mỹ đối với vấn đề Biển Đông*, <http://nghiencuubiendong.vn/y-kien-va-binh-luan/6698-chinh-sach-cua-my-doi-voi-van-de-bien-dong>

²⁶ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.139.

²⁷ Thông tấn xã Việt Nam, Mỹ cắt giảm ngân sách quốc phòng nhưng vẫn hiện diện mạnh mẽ tại Châu Á, Tài liệu tham khảo đặc biệt, 19/08/2011.

ảnh hưởng của mình. Chính thái độ của Trung Quốc chính là một trong những nguyên nhân quan trọng hình thành nên những “*lợi ích chiến lược giữa Hoa Kỳ và Việt Nam*”²⁸

3. KẾT LUẬN

Sau khi Chiến tranh lạnh kết thúc, Hoa Kỳ “bùng tỉnh” trước sự trỗi dậy Trung Quốc. Việc mở rộng đối tác thương mại dường như là giải pháp duy nhất để bảo đảm vị thế của mình. Việt Nam và Hoa Kỳ đã trở thành đối tác quan trọng của nhau trong tính toán của mỗi bên. Từ năm 2000, Việt Nam và Hoa Kỳ chính thức ký kết hiệp ước thương mại và nhanh chóng đạt được những kết quả đáng kể, tính đến năm 2016 tổng giá trị trao đổi thương mại đã đạt đến trên 46 tỷ USD. Hoa Kỳ nhanh chóng chiếm vị trí quan trọng đối với hoạt động thương mại của Việt Nam. Thị trường tiêu thụ lớn, và sự năng động của Hoa Kỳ đã mang lại cho Việt Nam những lợi ích trông thấy, liên tiếp trong nhiều năm, Hoa Kỳ là đối tác mang lại giá trị thặng dư cao nhất cho Việt Nam trong hoạt động thương mại. Bên cạnh đó, Hoa Kỳ còn có vị trí quan trọng đối với Việt Nam, khi Việt Nam tận dụng lợi ích của Hoa Kỳ nhằm hạn chế sự phụ thuộc từ Trung Quốc về mặt thương mại. Ngoài ra, Việt Nam còn tận dụng vị thế của Hoa Kỳ để đảm bảo quyền lợi lãnh thổ quốc gia. Nhìn chung, Hoa Kỳ và Việt Nam đang từng bước xây dựng thành đối tác chiến lược trong tương lai. Điều đó dường như đang là một điều tất yếu sẽ diễn ra khi hai nước đang trở thành giải pháp của nhau trong chính sách đối ngoại cho giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Ngô Xuân Bình (chủ biên) (2014). *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [2]. Đại học Kinh tế quốc dân. *Hiệp định thương mại Việt - Mỹ với vấn đề xuất khẩu hàng hoá của Việt Nam sang Mỹ*, Tài liệu PDF.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam (1987). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
- [4]. Hiệp định: *Giữa cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và hợp chúng quốc Hoa Kỳ về quan hệ thương mại*, kí ngày 13/07/2000 tại Washington, Hoa Kỳ.
- [5]. Hearing before the subcommittee on trade of the committee on ways and means house of representatives one hundred sixth congress second session, washington: 2001
- [6]. *Hoa Kỳ là thị trường nhập khẩu hàng hóa lớn nhất của Việt Nam*, <http://www.vnmedia.vn/kinh-te/201706/hoa-ky-la-thi-truong-nhap-khau-hang-hoa-lon-nhat-cua-viet-nam-569450/>
- [7]. Trương Minh Huệ (2016). *Hồ sơ thị trường Mỹ năm 2016*, tài liệu PDF, trang 8. Năm 2016:

---

²⁸ Ngô Xuân Bình (chủ biên), *Hướng xây dựng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, tr.139.

Vai trò của Hoa Kỳ đối với ngoại thương Việt Nam (2010 -2017)

- [8]. Quan hệ thương mại Việt Nam - Hoa Kỳ và những dự báo, <http://kinhthedothei.vn/quan-he-thuong-mai-viet-nam-hoa-ky-va-nhung-du-bao-272648.html>
- [9]. Nguyễn Thanh Minh , *Chính sách của Mỹ đối với vấn đề Biển Đông*, <http://nghiencuubiendong.vn/y-kien-va-binh-luan/6698-chinh-sach-cua-my-doi-voi-van-de-bien-dong>
- [10]. Nguyễn Xuân Sơn, Nguyễn Văn Du (chủ biên) (2006). *Chiến lược đối ngoại của các nước lớn và quan hệ với Việt Nam trong hai thập niên đầu thế kỷ XXI*, Nxb Chỉ trị Quốc gia, Hà Nội
- [11]. *Tuyên bố chung giữa Hợp chúng quốc Hoa Kỳ và Việt Nam – 2017*, <https://vn.usembassy.gov/vi/20170601-tuyen-bo-chung-giua-ho%CC%A3p-chung-quoc-hoa-ky-va-viet-nam/>

ROLE OF THE UNITED STATES IN FOREIGN TRADE OF VIETNAM (2010 -2017)

Nguyen Thi Thuy Dung*, Dan Vătăman**

Universtati Ovodius- Romania

*Email: ntthuydung108@gmail.com

**Email: vataman.dan@gmail.com

ABSTRACT

Vietnam and the United States relations have distinct characteristics in the history of global and regional relations. Today, according to researchers, US-Vietnam relations have been seen as the most important concern in many aspects. Since 1995, both countries have gradually overcome the past toward normalization and Vietnam – US relations have gained remarkable achievements in all fields, including commercial cooperation. In this article, based on the overview of trade exchange between Vietnam and the United States, we will assess the impact of US on Vietnam's trade activities for the period 2010-2017.

Keywords: Commercial cooperation; Bilateral trade; Integration trend, The role of the United States, Vietnam.

Nguyễn Thị Thùy Dung sinh ngày 10/08/1986 tại Nghệ An. Bà tốt nghiệp Cử nhân Lịch sử năm 2010 và Thạc sĩ Lịch sử thế giới năm 2015 tại trường Đại học Khoa học, Đại học Huế. Hiện nay, bà đang là Giảng viên Khoa Du lịch, Đại học Huế và là nghiên cứu sinh chuyên ngành Lịch sử thế giới, lĩnh vực lịch sử quan hệ quốc tế tại Trường Đại học Tổng hợp Ovidius, Constanta, Romania.

Lĩnh vực nghiên cứu: quan hệ quốc tế.

Vătăman Dan sinh ngày 26/10/1969 tại Constanța, Romania. Năm 2006, ông nhận Bằng Cử nhân Quan hệ Quốc tế và Nghiên cứu Châu Âu (Khoa Quan hệ Quốc tế và Nghiên cứu Châu Âu, Đại học "Spiru Haret" - Bucharest, Romania). Năm 2007, ông nhận bằng Thạc sĩ Quan hệ quốc tế (Khoa Lịch sử, Văn học và Lưu trữ, Đại học "Spiru Haret", Bucharest, Romania). Năm 2010, ông nhận học vị Tiến sĩ trong lĩnh vực Lịch sử. Năm 2014, ông nhận Chứng chỉ Habilitation trong lĩnh vực Lịch sử (Khoa Lịch sử, Đại học Bucharest, Romania). Từ năm 2016 đến nay, ông là Giáo sư – Tiến sĩ giám sát tại Trường Tiến sĩ Nhân văn, "Ovidius" Đại học Constanta - Rumani.

